

TÖRTÉNÉSEK HONUNKBAN A NÉPÉNEKEK HÁZA-TÁJÁN (Történelmi visszatekintő – javaslatok)

2019. augusztus 24-én ezen a helyszínen rendezték meg a XIX. Nemzetközi Gospel Fesztivált Solymáron. A Templom téren, a római katolikus templom előtt épített színpadon kilenc fellépő művész és zenekar mutatta be műsorát

Solymáron az évtizedeken át tartó nyári Bárdos Lajos-fesztiválok helyében már két évtizede csak „gospel” fesztiválok rendeznek. Ez a stílus az Istent dicsőítő zenék egyikeként fekete keresztény testvéreinknek sajátja New Orleans-ban és Afrikában. Mint a szentháromságos világ egy-egy jazz-ritmikai fogásokkal ékes, ősi érdekességét és sokszínűségét magunk is érdeklődve hallgatjuk. A jelenségben csupán a hazai egyházzene aránya, a „0” aggaszt kissé, mivel e történetben kiszorítva érezzük értékes népénekeinket, egyházi muzsikánkat.

A portugál és a spanyol kultúrán fölcseperedett Krisztus-hívők a kevés harmóniájú, nagy technikát kívánó gitárzengéssel, változó ritmusú / heterometrikus dallamvezetést kívánó dallamokkal élnek a mindennapjaik szórakozásában, de ugyancsak e hangszerrel és stílusban dicsérik az Urat; a szentmiséken az ibér emberek népénekeinek zömét ott is az orgona kíséri.

Noha sem a spanyolok hangszere, sem az ibér dallamok egyházi muzsikánknak nem sajátja, mégis szívesen hallgatjuk templomainkban szent énekeiket, velük imádkozunk egy-egy lélekemelő, ritka pillanatban, ha egy-egy gitáros együttes hazánkba téved!

Szót kell ejtenünk a Nyugat-Európában elterjedt, a pár keresetlen akkorddal operáló, szent szövegek előadójáról. A taizéi énekek melódiáit egyháziak, apácák szerzik és kísérik vallásos közösségekben. Hírünk van, hogy egy-egy taizéi ének új énekeskönyvünkben is helyet kap. Vajon, a szerkesztők jól döntenek-e?

Szent Mór Iskolaközpont » Taizé-i énekek – ajándék kotta

Ma már csak pár idős hívő emlékezhet rá, hogy a Magyar Katolikus Egyház mennyi erőfeszítésébe került egy évszázadon át a magyar-nótás, templomi dalocskák felszámolása. Ellenük még a XX. század első felében is szigorú intézkedéseket kellett tenni. Ennek eredménye például a Sík Sándor és Harmat Artúr áldozatos munkájával megszületett Szent Vagy Uram! énekeskönyvünk is 1931-ből.

Manapság a rockzenei tömegprodukciókat **koncertnek** titulálják, mellyel a zenetörténetben és a „terminus-technikus”-okban nem jártas fiatalok millióit a mai napig hamis hitben ringatják. A közelmúlt egyházellenessége idején divat volt az elektromos hangszereket felvonultató „beat-misézés”, amely a vörös uralmat ellensúlyozandó, egy rózsaszínű, szép, új-álmovilág: a nyugatimádat egyik vadhajtásaként, egyre csak szaporodott. A kevés templomba járó okán ezt túrték, sőt örültek fiatal papjaink, akikből ideje korán plébánosok is lettek. Ennek folyamányaként a könnyű-, sláger- és a jazz-zenéhez szokott fiatalok a templomokban az említett stílusokban ilyen-olyan hangsorokkal ellátott szent szövegeket „sikálós” akkordokkal, jól vagy rosszul énekelhettek. A szórakoztató zene által befolyásoltak még manapság is nagyobb biztatást kapnak a „szent újstílus” elfogadására egy-egy egyházi táborozás, sportcsarnokbeli országos összejövetel kapcsán. Az ott elhangzó énekekkel, egy „bizonyos ízléssel” már évtizedek óta bevetett ifjak a vallásos összejöveteleken hallottakat óhajtják a templomban is hallani. Számos kényszerű tendencia hatására, jóakarátú emberek mellett hátsó szándékú rendezők örömmel léptetnek föl néha tehetséges, de báránybőrbe bújtatott, rikoltozó, magukat egyházi énekeseknek tituláló előadókat. Melyik fiatalnak ne tetszene ez a mókába illő magamutogatás, melynek még a vezetők is örülnek, az amúgy gazdag, hazai népének és más nemzetek Istennel megáldott történeti „musica sacra”-jának rovására.

Egyházunk mindenkor odafigyelt, és szabályozta a római liturgia mellett a templomi népének szövegét és dallami minőségét. A II. Vatikáni zsinat s így a dél-amerikai gyökerű Ferenc pápa is támogatja a gitáros, és ezzel a sokszínű templomi zenélést. De az ördög a részletekben rejlik!

Valóban, az III. évezred küszöbe valami váltást igényel a hazai népének területén is, mely nem lehet erőszakos és irányítatlan – gondoljuk! Ezzel szemben néhány, a gyors váltást sürgető, már felnőtt gitáros egyházzenesz másképpen vélekedve, azonnal a tettek mezejére lépett. Furfangos módszerük a következő: egy-egy nagy hírű kántort, egyházzeneszt, művészt

becserkésze, s velük egy „színpadon szerepelve”, kép és hangfelvétel közepette szóba elegyedve, álvitákat gerjesztenek. Ezek után már joggal elmondhatják, hogy ők a demokrácia szabályai szerint szót váltottak jeles emberekkel, s ezzel az egy térben tartózkodás tényével már ők is a jelenlevőkkel egyenlő tudású és egyházzeneiben járatos, méltó vitapartnernek tekinthetik magukat. Mindezt azért cselekszik, hogy hivatkozni lehessen minderre egykor, a nagy „vagy-vagy”-ot a döntő pillanatban nem fogják fölcserélni a számukra hátrányos, az „is-is” ill. a „mind-mind” megoldással.

Mivel a keresztény ember mindenkor a béke oldalán áll, s ha csak lehet, a konfrontálódást emberbaráti tiszteletből és szeretetből kerüli, ezért fennáll a veszélye annak, hogy e találkozók egy-egy kiragadott, engedékenyebb mondatát a hazai templomi zenehagyományokat könnyedén fölrúgó csapat zászlajára tűzheti, mely később a hazai egyházzene húsbavágó kérdéseiben fájó döntést hozhat. Hogy a vészharang meghúzása részünkről nem véletlen, kérem, tekintsenek és hallgassanak meg egy e témával foglalkozó, kierőszakolt, kétórás vitát a [777 Offline - Orgona vs gitár - Melvik az ütősebb?](#) címmel a világhálón. A „színpadi szereplés” címe eleve magában hordozza a kirekesztés feleletét. Historia est magistra vitae. A trükk szakasztott tüköre az 1948-49-es Rákosi-féle politikai cselvetésnek. Ha nem vigyázunk: a még most csak egyenlősdi akarók terve könnyen kitolósdivá fajulhat!

Fontos tudnunk: Az isteni Igéhez vagy a szent versekhez piszkos ésszel és kézzel, földi előnyért hangokat ne írjunk!

Ha az Istenhez szóló hangsor a bensőséges viszonyt nem zavarja: akkor a zenemű „jó”; nem húz le. Ha emeli az áhítatot: akkor a zene különösen „jó”; felemel. Ha az IGE, ill. valamely szent szöveg mellé csempészett hangok zavarják az Istennel való kapcsolatot, az nem jó.

Az isteni hanghoz, az Igéhez már az ókorban szólt a pengetős zene – az Ószövetség először Jubált említi, mint zenészt. Szent Dávid király pár húros hárfával kísérte zsoltárait, aki a 149. és a 150. zsoltárában szinte az összes ókori hangszerfajt felsorolta: „Az Úr nevét síppal és dobbal, dicsérvétek lanttal, kobozzal...” stb. – olvashatjuk Szenczi Molnár Albert zsoltárfordítását. Hála az Istennek: ma már lantosokra és kobzosokra ismét számíthatunk. E sorok írójának régihangszeres együttese 50 éve muzsikál. A hazai Ars Sacra fesztiválok állandó részvevőjeként félszázánál is több egyházi, kobzos-lantos felvétele és műsora van több külföldi és hazai, történelmi zenéből:

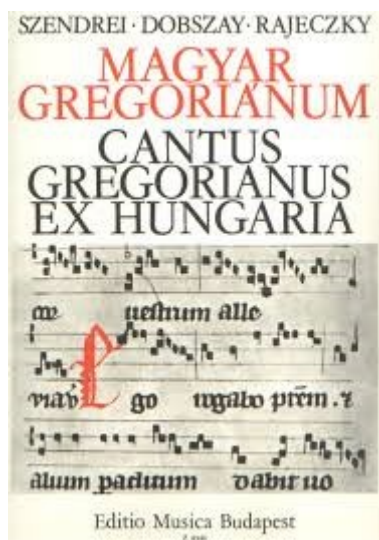
[Kecskés Együttes](#)

[Kecskés Együttes • Az Úr Nevét Síppal És Dobbal, Dicsérvük...\(1:08:49\)](#)

Jó akarással és odafigyeléssel a sötét-felhős, negatív tendenciák még most is megfordíthatók, ha tudatosan teszünk s cselekszünk.

A hazai „musica sacra” lassú sorvadása - csupán kis részben ugyan - az egyháziak szeretetteljes engedékenysége: melynek egyrészt az egyházellenes évtizedek kényszerű történései, másrészt a vallásnak csöppet sem kedvező világhelyzet az oka. E témában a

gregorián és a népzene-népelek tudósának, Rajeczky Benjaminsnak az 1970-80-as évekbeli, a vést jelző, az Új Emberben megjelent írásait érdemes tanulmányozni! A protestáns testvérek kétségbeesett próbálkozásainak egyike ugyancsak a 70-80-as évek táncház-mozgalmából nőtt ki: nyugati ötlet alapján - népi dallamok és szent szövegek párosításával kísérleteztek; a próbálkozásuk hamvába holt. Viszont ma már egy örömteli gyakorlatról is beszámolhatunk. A rádió protestáns adásainak zömét történelmi lantszó vezet be. Ui. számos, többszólamú zsoltár a 16-18. században lanttabulatúrákban megőrződött. A lantos előadók mind a fiatalabb generáció tagjai. Istentiszteletkor az énekeket orgonával kísérik.

Szendrei Janka és Dobszay László zenetudósaink a gregorián énekek és a népelekek előadásához számos fiatal és felnőttet nyertek meg. Kottás kiadványuk, a Magyar Gregoriánum 1981-ben jelent meg Rajeczky Benjamins közreműködésével.

Kájoni János (Kiskaján, Belső-Szolnok vármegye, 1629 körül – Gyergyószárhegy, 1687. április 25.) erdélyi születésű, román családból származó ferences szerzetes, orgonista, orgonaépítő, énekszerző és -fordító, a Kájoni Kódex alkotója, botanikus, nyomdász és könyvkiadó

E sorok szerzője a csíksomlyói ferences, Kájoni János népének muzsikájával és liturgikus szövegével ifjúsági, gitáros-organás szentmise-énekeket adott ki Szalay Olga zenetudóssal, az MTA Zenetudományi Intézetének munkatársával együtt 1990-ben. Az 1676-os énekeskönyv újkori /1989/ közreadója Domokos Pál Péter volt, aki egy életen át a régi magyar egyházi zene „fontos embereként” mutatta mindnyájunknak a helyes irányt. A gitáros Kájoni-mise az egyházzene liturgikus szabályának és a hazai népének-dallamvilág minden kritériumának megfelelt. A gitáros fiatalok zeneiskolai (alsó-fokú zenei végzettsége), tudása elegendő volt a szóban forgó számos Kájoni-mise zeneszolgálatára.

Országunkban több helyen nagy hírű és nívós oktatás folyik templomi énekes - gitárosok számára. A számos „jó” együttes közül csupán a Mária Rádióból is ismert budapesti Sillye Jenő egyházi zeneszerző társaságát és a Pipó József vezette budakalászi templomi gitárosok klasszikus technikával játszó csapatát említjük. Külön ki kell emelnünk Tapolca város katolikus templomának klasszikus gitáros nőkántorát, aki - enyhe, nem zavaró erősítéssel - a Szent vagy, Uram! darabjait éneкли, és kíséri mindenki meglegedésére, ha a helyi kántort helyettesítenie kell.

Egy-egy többszereplős és nagy virtuozitást követelő templomi előadáshoz alkalmanként válogathatunk a jobbnál-jobb, a több tucatnyi felsőfokú, klasszikus gitártechnikával játszó, nagy tudású, diplomás tanár és művész közül, akik alig várják, hogy hívják őket. Ezért úgy véljük, hogy a sok kiadással járó, főső fokú gitáros-énekes oktatásra jelenleg nincs szükség. A középfokú, konzervatóriumi gitártanításba viszont a Krisztust követő magyar egyházak szent énekeinek egy-egy gyöngyszeme, a tananyagba bevehető. A darabok nívós előadására az egyházak „regens chori”-ja, a szent előadó helyek mindenkori zenei vezetője kell felügyeljen!

Templomaink zömében orgona szól, hogy sípjai zengésével irányítása a hívők egyöntetű, Istent dicsérő énekeit. Mindenki előtt egyértelmű: az orgonát szóra bíró kántorok, a lelki vezetők, a papok legfontosabb segítőtársai. Valamit tenni kell, mert évről évre egyre kevesebb a kántorhivatást vállalók száma a rossz anyagi életkilátások miatt!

Javaslatunk: A mindenkori kormány illetékeseinél el kell érniük, hogy mind a kántorgyakornokokat, mind a praktizálókat - az orvosok, ápolók és a kiemelkedő művészek, sportolók stb. havi járadékához hasonlóan - anyagi segítséghez juttassák! Mindezekén túl, az évtizedeken át híven szolgáló kántorok, karvezetők számára egy állami kitüntetés alapítására is szükség van. Az előbb mondottak megvalósításához kérjük a Katolikus Püspöki Kar és más Szentháromság-hívő, az ügyben tenni képes embertársunk segítségét!

Mindezt szeretetből vetette papírra, s a hazai „musica sacra” jövője iránti féltésből ragadott tollat egy muzsikus Szentendréről a Kecskés Együttes nevében

L. Kecskés András „Érdemes Művész”, az ÓMT tiszteletbeli alelnöke (Budapest, 1942. március 12. –) lantművész, zeneszerző, zenetörténeti kutató, a „régı zene” (musica antiqua) kutatásának, előadásának és hangversenyeken való bemutatásának egyik kezdeményezője Magyarországon, a Kecskés Együttes művészeti vezetője. Elsőként játszott Magyarországon korhű/autentikus lanttechnikával a XX. században.